

ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร

Social Capital Affecting Local Development in Samut Sakhon Province

จันทร์เพ็ญ เอี่ยมอำภา*, ภมร ชันชะหัด** , ธนิศร ยืนยง***

Junpen Aiemaumpa*, Phamorn Khanthahat**, Tanisorn Yeunyong***

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University

Received: June 5, 2022 Revised: February 16, 2024 Accepted: April 25, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับทุนทางสังคมและการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร (2) เพื่อวิเคราะห์ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาทุนทางสังคมและพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร เป็นวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ประชากรเป้าหมาย คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปและมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณจำนวน 400 คน เครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษาพบว่า (1) ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาครพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านทุนมนุษย์ ด้านทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ด้านทุนสถาบัน ด้านทุนทรัพยากรธรรมชาติ ด้านทุนจิตวิญญาณ ด้านทุนทางสังคมเชิงการรับรู้ ด้านทุนโคทรพย์ ด้านทุนทางสังคมเชิงโครงสร้าง ตามลำดับ และการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาครพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการพัฒนาการศึกษา ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และ ด้านการพัฒนาเมืองและการบริหาร ตามลำดับ (2) ทุนทางสังคม ด้านทุนมนุษย์ ด้านทุนสถาบัน ด้านทุนจิตวิญญาณ และด้านทุนโคทรพย์ ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และ (3) ควรปรับปรุงแบบแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นโดยนำปัจจัยทุนทางสังคมมาเป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

คำสำคัญ: ทุนทางสังคม, การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

The research purposes were: (1) to study the social capital and the local development in Samut Sakhon Province; (2) to study the social capital affecting the local development in Samut Sakhon Province; and (3) to study the guidelines for social capital development and local development in Samut Sakhon Province. The target population was the people aged 18 years and over, and domiciled in Samut Sakhon Province. The sample group for quantitative research was the 400 people, and the research instrument was the questionnaire.

The sample group for qualitative research was the 20 people, and the research instrument was the in-depth interview form. The data analysis statistics were the frequency, percentage, mean, standard deviation, multiple regression analysis, and correlation analysis.

The research findings were: (1) the social capital affecting the local development in Samut Sakhon Province found the overall was at high level; the descending mean were: the aspect of human capital, the aspect of intellectual and cultural capital, the aspect of institutional capital, the aspect of natural resource capital, the aspect of spiritual capital, the aspect of perceived social capital, the aspect of wealth capital, the aspect of structural social capital, respectively; and the local development in Samut Sakhon Province found the overall was at high level; the descending mean were: the aspect of life quality promotion, the aspect of education development, the aspect of infrastructure development, the aspect of environmental conservation and rehabilitation, the aspect of economic development, and the aspect of urban development and administration, respectively; (2) the social capital in the aspect of human capital, the aspect of institutional capital, the aspect of spiritual capital, and the aspect of wealth capital affected the local development in Samut Sakhon Province at statistical significance level .05; and (3) should adjusted local development guidelines by applying social capital factors as inputs for planning for further local development.

Keywords: Social Capital, Local Development

บทนำ

ความเข้มแข็งของท้องถิ่น ความสามัคคี การรวมพลัง การจัดการ การบริหารระบบของชุมชน การมีวัฒนธรรม การมีจิตรวมใจ การมีศีลธรรม การรู้สึกเป็นสมาชิกร่วมกันในสังคม ฯลฯ ซึ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานที่จะทำให้ท้องถิ่นมีการพัฒนาที่เข้มแข็งและยั่งยืน (สังคม คุณคณากรสกุล, 2544 : 307-308) ทูทางสังคมเป็นสิ่งที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างกัน สามารถมองภาพรวมได้อย่างกว้าง ๆ โดยเริ่มจากศักยภาพความสามารถ การเป็นสังคมที่สามารถดำเนินงานร่วมกันได้ การแก้ไขปัญหา การเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคมซึ่งเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความร่วมมือของสังคมในการผลักดันเกิดการเปลี่ยนแปลง (World Bank, 1998 : 24) ทูทางสังคม หมายถึง ชีวิตประจำวันของคน เช่น การติดต่อสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี การสร้างมิตรภาพ เป็นต้น การสะสมความสัมพันธ์ทางสังคมส่งผลให้คนสามารถบรรลุความต้องการทางสังคมและชุมชน โดยภาพรวมก่อให้เกิดประโยชน์ซึ่งกันและกัน (ไมตรี อินทร์ริยะ, 2560 : 15) การบริการเพื่อการบริโภค แลกเปลี่ยน ซื้อขาย ทูทางสังคม หมายถึง สิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน อีกทั้งทูทางสังคมมีความสำคัญในด้านผลลัพธ์และสังคม (Aldridge, 2002 : 84) การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุน ทั้งที่เป็นทูทางสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การเสริมสร้างทูทางสังคมเป็นพื้นฐานหลัก โดยเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพคน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชน ระหว่างชุมชน การเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งมาร่วมคิดร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ มีกระบวนการเรียนรู้และการจัดการองค์ความรู้ในรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตบนฐานทรัพยากร ภูมิปัญญา และวิถีวัฒนธรรมชุมชน (Gonzales, Castaneda, 2015: 235-236) การพัฒนาท้องถิ่นมิใช่เพียงการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพในท้องถิ่นแต่เป็นกระบวนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างประชาชนกับภาครัฐในการพัฒนาปรับปรุง

สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้มีความเจริญ (วรวิทย์ โรมรัตน์พันธ์, 2548 : 22-24) แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2561-2565 ได้นำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ดังนี้ 1) การพัฒนาการศึกษา พัฒนาเสริมสร้างประสิทธิภาพและการพัฒนาองค์ความรู้ 2) การส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ ส่งเสริมสุขภาพร่างกาย ป้องกันโรคติดต่อหรือโรคระบาด 3) การพัฒนาเศรษฐกิจ ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งประเพณี วัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสาครให้เป็นที่รู้จัก 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยการพัฒนาเส้นทางการคมนาคมให้กับประชาชนได้รับความสะดวก และปลอดภัยในการสัญจร และด้านสาธารณสุขโรคต่าง ๆ 5) การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม สร้างความรู้และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 6) การพัฒนาเมืองและการบริหาร ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสาคร ได้ดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้มีหลักการดำเนินวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานของผู้นำชุมชนเป็นกลไกที่สำคัญได้ใช้ความรู้ในการขับเคลื่อนกิจกรรมในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรม สอนนโยบายรัฐบาล ที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารประเทศ ซึ่งการพัฒนาท้องถิ่นนั้นอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ในชุมชนต้องมีมิตรภาพที่ดี มีความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ส่งผลให้คนสามารถบรรลุถึงความต้องการทางสังคมและชุมชนเองได้รับประโยชน์จากการเกิดความร่วมมือกันของสมาชิกในชุมชน (ไมตรี อินทรีย์ยะ, 2560 : 15)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง ทูทางสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาทูทางสังคมและพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลให้ดียิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทูทางสังคมและการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อวิเคราะห์ทูทางสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาทูทางสังคมและพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากร (population) คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 584,703 คน แบ่งเป็นชาย จำนวน 281,874 คน หญิง จำนวน 302,829 คน (ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดสมุทรสาคร, 2562)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 400 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973 : 727-728) จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียด ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แนวทางในการสัมภาษณ์รายบุคคลเป็นจำนวน 20 คน แบ่งออกเป็นประชาชนจำนวน 16 คน ผู้นำชุมชน 4 คน โดยผู้วิจัยจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่ที่นำมาเป็นข้อความบรรยาย ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์และจดบันทึก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (questionnaires) โดยผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมานี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับทุนทางสังคม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับทุนทางสังคม

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร

ผลการวิจัย

ทุนทางสังคมที่ส่งต่อการพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ด้าน ปานกลาง 2 ด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านทุนมนุษย์ รองลงมา ได้แก่ ด้านทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ด้านทุนสถาบัน ด้านทุนทรัพยากรธรรมชาติ ด้านทุนจิตวิญญาณ ด้านทุนทางสังคมเชิงการรับรู้ ด้านทุนโคทรพย์ และอันดับสุดท้ายคือด้านทุนทางสังคมเชิงโครงสร้าง

1. ด้านทุนมนุษย์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้นำในชุมชนของท่านมีการเข้ามาสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อการงาน และสามารถทำงานให้ชุมชนได้หลากหลายมิติ รองลงมา ได้แก่ ชุมชนของท่านมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสมอภาค ท่านมีความรักใคร่ มีจิตสาธารณะ การเอื้อเฟื้อต่อสมาชิกในชุมชนด้วยกัน และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ผู้นำในชุมชนของท่านเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการงาน และสามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนหลากหลายมิติ

2. ด้านทุนสถาบัน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ มีการสร้างกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของสังคมที่ทำให้ประชาชนอยู่ร่วมกันได้ รองลงมา ได้แก่ มีความเชื่อมั่น มีทัศนคติที่ตรงกันในการร่วมกันทำในสิ่งเดียวกัน มุ่งที่จะก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของชุมชนที่เข้มแข็ง มีระบบการดูแล และพัฒนาสถาบันหลักของชาติที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ด้วยยุทธศาสตร์ด้านต่างๆที่สอดคล้องกัน และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ในชุมชนมีนโยบายสนับสนุนให้เกิดการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมคิด ร่วมทำของประชาชน

3. ด้านทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ในชุมชนมีการนำแนวทางพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมไปประยุกต์ใช้กับจารีต ประเพณี ทำให้สามารถสร้างประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชนได้ รองลงมา ได้แก่ ท่านให้ความสนใจ และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน และรวมไปถึงมีการสืบสานทำนุบำรุงความเชื่อ ศาสนาให้คงอยู่ มีการนำเอาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของท่านมาแปลงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และมีมูลค่าที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อวิถีชีวิตและสังคมในที่สุด และข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ท่านให้ความร่วมมือในการถ่ายทอดความผูกพัน ค่านิยมทางสังคม และระเบียบกติกาของสังคมให้แก่บุคคลรุ่นใหม่ ๆ รวมไปถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์

4. ด้านทุนทรัพยากรธรรมชาติ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ท่านมีการคำนึงถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รองลงมา ได้แก่ ในชุมชนของท่านมีการผลิตพลังงานทดแทนเพิ่มขึ้น ให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ในชุมชนของท่านมีระบบการจัดการปัญหาน้ำที่ขาดแคลน ดินเสื่อมโทรม และพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกทำลาย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ภายในชุมชนมีการจัดทำกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสามารถเป็นตัวเชื่อมให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์แบบรวมกลุ่ม

5. ด้านทุนจิตวิญญาณ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ชุมชนของท่านมีการปลูกฝังให้ประชาชนเห็นคุณค่า สำนึกท้องถิ่น ภูมิใจภาคภูมิใจต่อถิ่นฐาน บ้านเกิด รองลงมา ได้แก่ ท่านมีการเห็นคุณค่าสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน สังเกตได้จากพิธีกรรมต่าง ๆ ในแต่ละสังคม ในชุมชนของท่านมีการปลูกฝังให้ประชาชนมีการสืบสานประเพณีจากรุ่นสู่รุ่น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีการดำเนินชีวิตอย่างมีความเหมาะสม พอเพียง พอดี การอยู่ร่วมกันเป็นสังคม การอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างไม่เอาเปรียบ

6. ด้านทุนโภคทรัพย์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ปานกลาง 2 ข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ในชุมชนของท่านมีการร่วมกันสร้างกองทุนระหว่างชุมชน รองลงมา ได้แก่ ชุมชนของท่านมีการใช้ประโยชน์จากการสร้างผลผลิต การบริการเพื่อการบริโภค การแลกเปลี่ยน การซื้อขายในชุมชน ชุมชนของท่านมีการจัดการกองทุนรองรับประชาชนได้อย่างเพียงพอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการจัดการกองทุนสาธารณะของชุมชนให้เพียงพอต่อการรองรับประชาชน

7. ด้านทุนทางสังคมเชิงโครงสร้าง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ปานกลาง 3 ข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ มีการแสดงเห็นถึงองค์ประกอบและระดับการปฏิบัติของสถาบันท้องถิ่นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาชุมชน รองลงมา ได้แก่ ท่านสามารถสังเกต หรือมองเห็นการทำงานในชุมชนได้ และสามารถประเมินได้ง่าย ทำความเข้าใจได้อย่างง่าย ชุมชนของท่านมีส่งเสริมให้เกิดปัจจัยที่จะช่วยให้เกิดประโยชน์จากการทำงานร่วมกันและเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านสามารถสังเกต หรือมองเห็นการทำงานในชุมชนได้ และสามารถประเมินได้ง่าย ทำความเข้าใจได้อย่างง่าย

8. ด้านทุนทางสังคมเชิงการรับรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ปานกลาง 2 ข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ มีการส่งเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับความรู้ความสามารถให้แก่ประชาชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รองลงมา ได้แก่ ในชุมชนมีการสร้างทัศนคติของประชาชนให้ไปในทิศทางเดียวกับแนวทางการพัฒนา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีความเชื่อไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกิดการรับผลประโยชน์ร่วมจากการรวมกลุ่มกัน

การพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ระดับปานกลาง 1 ด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาการศึกษา ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการพัฒนาเมืองและการบริหาร

1. ด้านการพัฒนาการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ ปานกลาง 1 ข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความรู้ให้แก่ประชาชน รองลงมา ได้แก่ มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่ประชาชนที่เป็นการพัฒนาท้องถิ่น

อย่างต่อเนื่อง มีการจัดอบรมเสริมสร้างความรู้ในวิชาชีพให้แก่ประชาชน และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ มีการจัดให้มีโครงการ/กิจกรรมเพื่อ

2. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ท่านได้รับการบริการทางด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รองลงมา ได้แก่ ท่านได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของชุมชน มีโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน เช่น สินค้า OTOP แก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ มีการจัดให้มีบริการเคลื่อนที่เพื่อให้เข้าถึงประชาชนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

3. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ปานกลาง 2 ข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ในชุมชนมีการส่งเสริมทางด้านการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชน รองลงมา ได้แก่ มีโครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาแหล่งนันทนาการและส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุง สวนสาธารณะ การจัดงานเทศกาลตรุษจีน เทศกาลสงกรานต์ เพื่อให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนให้การช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ มีการให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มสตรีและสมาชิกในครอบครัว และยังเพิ่มการอบรมส่งเสริมให้แม่บ้านและประชาชนทุกคนมีรายได้จากอาชีพเสริม

4. ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ มีการตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการระบายน้ำเสียและรีบแก้ไขเพื่อให้ส่งกลิ่นเหม็นรองลงมา ได้แก่ มีการสำรองน้ำไว้ใช้เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินหรือเกิดความแห้งแล้งในพื้นที่ มีโครงการ/กิจกรรมการก่อสร้างปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เช่น ก่อสร้างถนน ร่อง ระบายน้ำ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ มีการออกแบบขนาดของถนน หรือมีการสร้าง สาธารณูปโภค อาทิ ป้ายบอกทาง สะพานข้ามแยก เหมาะสม กับจำนวนรถและทิศทางรวมถึงมีการออกแบบถนนให้เป็น เครือข่ายเพื่อช่วยลดปัญหาการจราจร

5. ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ปานกลาง 2 ข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ มีการจัดโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและปลูกฝังเยาวชนให้ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมรอบตัว รองลงมา ได้แก่ ท่านได้เข้าร่วมการพูดคุยออกกฎและแรงจูงใจให้เลิกตัดไม้ ป่าทดแทนในชุมชน ประชาชนในชุมชนมีการรวมกลุ่มจัดตั้งสมาคมการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมขึ้นภายในชุมชน และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ มีการส่งเสริมประชาชนให้มีส่วนร่วมในการปลูกป่าและดูแลสวนสาธารณะ

6. ด้านการพัฒนาเมืองและการบริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ในชุมชนมีการปฏิบัติงานที่บรรลุนิติบุคคล/เป้าหมายของประชาชน รองลงมา ได้แก่ มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในการบริหารเพื่อปรับปรุงและพัฒนา ในชุมชนมีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และมีการพัฒนา ปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน

ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร ผู้นำชุมชนมีการวางแผนจัดการเงินทุนหมุนเวียน หรือกองทุนสวัสดิการให้เพียงพอต่อประชาชนและมีการส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านสร้างแหล่งเงินของตนเอง จากการคิดเอง ตัดสินใจเอง และทำเอง เพื่อพึ่งพาตนเองในอนาคต และผู้นำชุมชน

มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ วางแผนรอบคอบ มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมส่งผลให้ประชาชนในชุมชนมีทัศนคติ ความเชื่อไปในทิศทางเดียวกัน

การพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาตรวจสอบโครงสร้างพื้นฐานต่างๆในชุมชนเมื่อเกิดปัญหา มีการแก้ไขได้อย่างรวดเร็วส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและตอบสนองความต้องการได้ มีการจัดโครงการสำหรับพัฒนาการศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรม โครงการ มาอบรมแก่ประชาชน ส่งผลให้ให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจในด้านต่าง ๆ มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ทูททางสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. ผลจากการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ ทูททางสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านทุนมนุษย์ รองลงมา ได้แก่ ด้านทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ด้านทุนสถาบัน ด้านทุนทรัพยากรธรรมชาติ ด้านทุนจิตวิญญาณ ด้านทุนทางสังคมเชิงการรับรู้ ด้านทุนโคทรพย์ และอันดับสุดท้าย คือด้านทุนทางสังคมเชิงโครงสร้าง

1.1 ด้านทุนมนุษย์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ผู้นำในชุมชนของท่านมีการเข้ามาสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อการทำงาน และสามารถทำงานให้ชุมชนได้หลากหลายมิติ

1.2 ด้านทุนสถาบัน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า มีการสร้างกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของสังคมที่ทำให้ประชาชนอยู่ร่วมกันได้

1.3 ด้านทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ในชุมชนมีการนำแนวทางพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมไปประยุกต์ใช้กับจารีต ประเพณี ทำให้สามารถสร้างประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชนได้

1.4 ด้านทุนทรัพยากรธรรมชาติ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ชุมชนของท่านมีการปลูกฝังให้ประชาชนเห็นคุณค่า สำนึกท้องถิ่น ภูมิปัญญาภูมิใจต่อถิ่นฐาน บ้านเกิด

1.5 ด้านทุนจิตวิญญาณ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ชุมชนของท่านมีการปลูกฝังให้ประชาชนเห็นคุณค่า สำนึกท้องถิ่น ภูมิปัญญาภูมิใจต่อถิ่นฐาน บ้านเกิด

1.6 ด้านทุนโคทรพย์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ในชุมชนของท่านมีการร่วมกันสร้างกองทุนระหว่างชุมชน

1.7 ด้านทุนทางสังคมเชิงโครงสร้าง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า มีการแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบและระดับการปฏิบัติของสถาบันท้องถิ่นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาชุมชน

1.8 ด้านทุนทางสังคมเชิงการรับรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า มีการส่งเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับความรู้ความสามารถให้แก่ประชาชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

2. ผลจากการศึกษา พบว่า การพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาการศึกษา ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการพัฒนาเมืองและการบริหาร

2.1 ด้านการพัฒนาการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความรู้ให้แก่ประชาชน

2.2 ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ท่านได้รับการบริการทางด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ในชุมชนมีการส่งเสริมทางด้านการประกอบอาชีพให้แก่ประชาชน

2.4 ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า มีการตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการระบายน้ำเสียและรีบแก้ไขเพื่อให้ส่งกลิ่นเหม็น

2.5 ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า มีการจัดโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและปลูกฝังเยาวชนให้ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมรอบตัว

2.6 ด้านการพัฒนาเมืองและการบริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ในชุมชนมีการปฏิบัติงานที่บรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมายของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรพัฒนาศักยภาพผู้นำท้องถิ่น โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่มีแว้วความเป็นผู้นำให้ตระหนักถึงความสำคัญของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อรับช่วงการพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาครให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

2 ควรผลักดันให้เกิดกลุ่มกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ภายในชุมชน เพื่อให้เกิดความหลากหลายและสามารถปรับตัวได้อย่างยั่งยืน

3. ชุมชนต้องใช้ทุนทางสังคมในชุมชนที่มีอยู่ รวมทั้งต้องสะสมทุนทางสังคมให้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มที่ได้สะสมทุน ให้มีการพัฒนาทั้งที่เป็นความรู้และประสบการณ์ พยายามสืบทอด รักษา รวมทั้งสร้างค่านิยม ที่ทำให้ทุนทางสังคมนั้น ๆ คงอยู่ในรุ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการบริหารงานขององค์กร

2. รูปแบบโมเดลทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร

3. ความคิดเห็นของบุคลากรหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

4. ศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาท้องถิ่นในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณ

เอกสารอ้างอิง

กัลย์ ปิ่นเพชร และคณะ. (2560). ทุนมนุษย์ : ตัวชี้วัดทุนมนุษย์ระดับองค์การ. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(2).

พระมหาศุภโชติ บุญวอน. (2561). การบริหารจัดการทุนทางสังคมของชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดบุรีรัมย์.

ดุชนันท์ พลิกสูตรปรัชญาดุชนันท์บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2560). **การประกอบการเพื่อสังคม (Social Entrepreneurship)**. เอกสารประกอบรายงาน, ประจำปีงบประมาณ 2560 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ไมตรี อินทรีย์. (2560). **ทุนทางสังคม. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์**. สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.
- วรุฒิ โรมรัตน์พันธ์. (2549). **ทุนทางสังคม**. กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- สังคม คุณคนาการสกุล. (2544). **โครงการวิจัยเรื่องระบบและกลไกเพื่อการบริหารจัดการกองทุนเพื่อการพัฒนา : กรณีศึกษากองทุนสิ่งแวดล้อม**. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)**. กรุงเทพมหานคร.
- เอกรินทร์ ต่วนศิริ. (2562). **ชุมชนในพื้นที่ความรุนแรง : ว่าด้วยการยืดเหนี่ยวทางสังคมของชุมชนในอำเภอมาบยอ จังหวัดปัตตานี**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Aldridge, Stephen, David Halpern, and Sarah Fitzpatrick. (2002). **Social Capital: A Discussion Paper**. London, England: Performance and Innovation Unit.
- Brown, S., Gray, D., McHardy, J., & Taylor, K. (2015). Employee Trust and Workplace Performance. **Journal of Economic Behavior and Organization**, 116.
- Claridge, T. (2020). **Social capital and Poverty Alleviation**. Social Capital Research, Dunedin, New Zealand.
- Cronbach, L. J. (1970). **Essentials of Psychological Test**. 5th ed. New York: Harper Collins.
- David M. Walker. (2000). **Managing Human Capital in the 21st Century**. United States General Accounting Office Report.
- Gonzales- Castaneda, Rose Gay E. (2015). Decentralized Local Governance in Asian Region: Good Practices of Mandaluyong City. Philippines. **Journal of Politics and Governance**. 5(2), 235-236.
- Karl Lins, Henri Servaes, and Ane Tamayo (2017). Social Capital, Trust, and Firm Performance: The Value of Corporate Social Responsibility during the Financial Crisis. **The Journal of Finance**, 72(4).
- World Bank. (1998). **Monitoring and Measuring Social Capital: Over and Program Description**. Washington: World Bank.